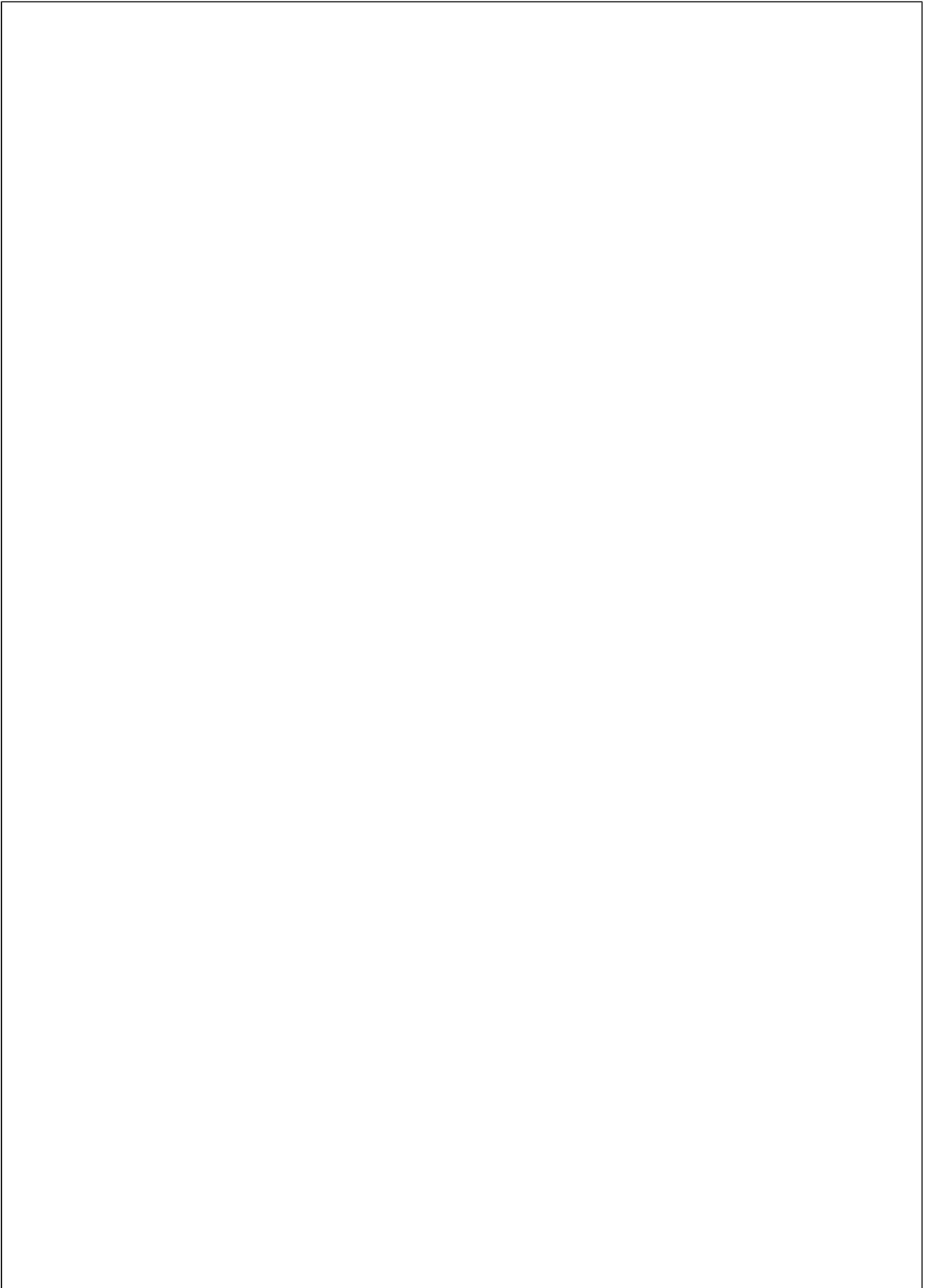

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/190219,Marek-Kozak-Boje-rtm-Ryszarda-Wiszowatego-na-Grodzienszczynie-we-wrzesniu-1939-.html>
27.02.2026, 00:17

Marek Kozak: Boje rtm. Ryszarda Wiszowatego na Grodzieńszczyźnie we wrześniu 1939 roku

Bez wypowiedzenia wojny Sowieci dokonali 17 września 1939 r. zbrojnej napaści na Polskę, będącą od 1 września w stanie wojny z III Rzeszą. Wkraczającym jednostkom Armii Czerwonej opór zbrojny stawiały m.in. związki taktyczne Korpusu Ochrony Pogranicza, Brygada Rezerwowa Kawalerii Wołkowysk i Samodzielna Grupa Operacyjna Polesie.

17.09.2026

[Armia Czerwona](#) [Polskie wojsko](#) [Wojna obronna 1939](#)

Główne kierunki natarcia Frontu Białoruskiego objęły Wilno, Baranowicze – Wołkowysk – Grodno – Suwałki i Brześć nad Bugiem. W dniach 18–19 września miała miejsce obrona Wilna przed nacierającymi wojskami sowieckimi. Z kolei w dniach 20–21 września trwały ciężkie walki o Grodno. Jako ostatnie, 24 września, zdobyte zostały Suwałki.

W walce z dywersją

Po 17 września 1939 r. na Grodzieńszczyźnie doszło do szeregu antypolskich wystąpień zbrojnych. W osadach, wsiach i miasteczkach pojawiły się grupki uzbrojonych mężczyzn z czerwonymi opaskami na rękawach. Na ogół byli to działacze i sympatycy Komunistycznej Partii Zachodniej Białorusi (rozwiązana z rozkazu Stalina w 1938 r.), a także więźniowie polityczni i kryminalni zbiegli z niestrzeżonych więzień, m.in. z Grodna. Rebelianci gromadzili się i zdobywali spore ilości broni, a w krótkim czasie zajęli Jeziory, Ostrynę i Skidel¹.

18 września 1939 r. grupa dywersantów opanowała miasteczko Jeziory. Dwa dni później do walki z nimi ruszyli ułani ze 110. pułku, którzy po zacieklej walce pokonali przeciwnika. 19 września maszerujące przez miejscowość Ostryna oddziały Rezerwowej Brygady Kawalerii „Wołkowysk” pod dowództwem płk. Edmunda Heldut-Tarasiewicza zostały ostrzelane przez rebeliantów. Opór przeciwnika przełamał 102. pułk ułanów. W obu tych przypadkach schwytani z bronią w rękę zostali rozstrzelani na miejscu². Także 19 września 1939 r. w godzinach popołudniowych we wsi Dubno (pomiędzy Grodnem a Wołkowyskiem) doszło do walki prosowieckich dywersantów z dwoma z pięciu szwadronów improwizowanej grupy rtm. Ryszarda Wiszowatego (dowodzone przez por. rez. Młynarskiego i por. rez. Zembruskiego). Były to grupy kawalerii sformowane z pozostałości 2. i 10. pułku ułanów i innych luźnych oddziałów zapasowych. W rezultacie tego starcia większość wsi spłonęła, a rebelianci się wycofali³. Jak pisał w relacji rtm. Wiszowaty:

„6 km od Zaniemeńska we wsi Dubno dostałem ognia z kb. Szwadron straży przedniej zlikwidował ten incydent bardzo szybko. Bez dalszych przeszkód osiągnąłem Skidel o godz. 1-szej dnia 20 IX”⁴.

Ryszard Wiszowaty, urodzony 10 września 1894 r. w miejscowości Wiszowate w powiecie białostockim⁵, miał już za sobą doświadczenie bojowe. Jeszcze w latach 1909–1915 uczył się w Gimnazjum św. Katarzyny w Petersburgu, a następnie w tamtejszej Cesarskiej Wojskowej Akademii Medycznej. Jednak rewolucja i przewrót bolszewicki uniemożliwiły mu studia.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Armia Czerwona, Polskie wojsko, Wrzesień 1939

Artykuł